

Motion till riksdagen
2011/12:A309

av **Josefin Brink m.fl. (V)**

Arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättningar

Innehållsförteckning

Plats för fler i arbetslivet.....	2
Brett och flexibelt stöd.....	3
Tillgänglighet.....	3
En myndighet bör ansvara för alla arbetshjälpmedel	4
Lönebidrag	5
Samhall	5
Arbetskooperativ och övergångsanställningar	6

Fel! Okänt namn på

Förslag till riksdagsbeslut

- 1 Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en generell tillgänglighetslagstiftning bör införas.
- 2 Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en enda myndighet ska ha ansvar för alla arbetshjälpmedel.
- 3 Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att arbetshjälpmedlen måste göras personliga.
- 4 Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utöka möjligheten för den som har en anställning och drabbas av en funktionsnedsättning att beviljas lönebidrag för att kunna stanna kvar på sin arbetsplats.
- 5 Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lönebidraget bör göras personligt, beviljas en person i stället för en arbetsplats och att lönebidraget ska beviljas för fyra år i taget.
- 6 Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Samhalls avkastningskrav måste ses över för att ge Samhall bättre förutsättningar att nå verksamhetens grundläggande och viktiga sociala mål.
- 7 Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att pröva möjligheten till direkt statligt stöd till de sociala arbetskooperativen.
- 8 Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge Arbetsförmedlingen i uppdrag att tillsammans med intresseorganisationer se över förutsättningarna för att teckna avtal med olika anordnare om s.k. övergångsanställningar där personer med psykiska funktionsnedsättningar kan få möjlighet att prova på att arbeta under trygga former.

Plats för fler i arbetslivet

Varje enskild medborgare har rätt till arbete. Det står i artikel 6 i FN:s konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. I rätten till arbete inbegrips allas rätt till möjlighet att förtjäna sitt uppehälle genom arbete. Förutom denna rätt ska vi medborgare också, enligt artikel 9, ha rätt till social trygghet. I den nya FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, artikel 27 om arbete och sysselsättning, inskräps detta ytterligare genom att staterna ska skydda och främja förverkligande av rätten till arbete genom att vidta ändamålsenliga åtgärder, däribland lagstiftning.

Full sysselsättning är målet för Vänsterpartiets ekonomiska politik. När full sysselsättning råder finns det plats för alla som vill och kan arbeta i arbetslivet. Där är vi långt ifrån i dag. Med den massarbetslöshet som nu råder kan arbetsgivare fritt välja och vraka i den stora skaran av arbetssökande.

Många blir mer eller mindre permanent utslagna från arbetsmarknaden. Förutom det personliga lidande som denna orätt skapar är det dålig hushållning med samhällets resurser. Dagens arbetsmarknad är dysfunktionell. Staten måste ta sitt ansvar för alla människors rätt till arbete.

Det hårdnade klimatet, högre tempot och allt högre krav på produktivitet har gjort det svårare för människor med funktionsnedsättningar som medför nedsatt arbetsförmåga att göra sig gällande i arbetslivet. Sysselsättningsgraden bland personer med funktionsnedsättningar har minskat drastiskt.

I åldersgruppen 16–64 år är det närmare en miljon människor som har någon form av funktionsnedsättning. För ungefär hälften medför funktionsnedsättningen också nedsatt arbetsförmåga. Det är vanligare med funktionsnedsättningar bland kvinnor än bland män. Funktionsnedsättningar blir också vanligare med stigande ålder. Varannan person med funktionsnedsättning är i åldersgruppen 50–64 år.

Arbetslösheten bland personer med funktionsnedsättning som innebär nedsatt arbetsförmåga är avsevärt högre än för personer med funktionsnedsättning utan nedsatt arbetsförmåga och för personer utan funktionsnedsättning. Endast omkring hälften av dem vars funktionsnedsättning medför nedsatt arbetsförmåga ingår i arbetskraften. Det är ett stort slöseri med mänskliga resurser.

Insatser i syfte att underlätta arbetsmarknadsinträdet och att skapa en arbetsmarknad där alla har möjlighet att ta plats är därför högt prioriterat.

Brett och flexibelt stöd

Personer med funktionsnedsättningar är inte en homogen grupp. Det måste därför finnas en bredd och flexibilitet i de stöd och insatser som erbjuds. För någon är snabbare tillgång till ett relativt enkelt hjälpmedel det enda som behövs. För andra handlar det om särskilda anställningar med hög grad av subvention. Vi vill både bredda de insatser som erbjuds och satsa mer resurser på dem.

Tillgänglighet

Det största problemet när det gäller arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättningar är inte att det saknas resurser. Vad som behövs är generell ökad tillgänglighet, bättre kunskaper om funktionsnedsättningar, intensifierade informationsinsatser och framför allt ändrade attityder hos arbetsgivarna. Ett stort problem är att presumtiva arbetsgivare inte känner till vilka stöd som finns och inte heller har tillräcklig kunskap om vad olika funktionsnedsättningar innebär. Det behövs bl.a. därför särskilda arbetsförmedlare med fördjupade kunskaper om funktionsnedsättningar som kan informera och utbilda arbetsgivare.

Fel! Okänt namn på

I arbetsmiljölagen anges att arbetsförhållandena ska anpassas till människors olika förutsättningar i fysiskt och psykiskt avseende. Det är inte människorna det är fel på utan arbetsplatserna. Problemet är att arbetsmiljölagen bara gäller dem som redan är på arbetsplatsen.

Om det finns ett generellt krav på att alla arbetsplatser ska vara tillgänglighetsanpassade minskar trösklarna för att anställa personer med funktionsnedsättningar.

En generell tillgänglighetslagstiftning bör därför införas. Bristande tillgänglighet ska anses som diskrimineringsgrund, vilket också innebär ökade krav på generell tillgänglighet på arbetsplatser. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

En myndighet bör ansvara för alla arbetshjälpmedel

Som tidigare nämnts är sysselsättningsgraden bland personer som har någon funktionsnedsättning avsevärt lägre än bland dem som inte har någon sådan och arbetslösheten är högre än för andra. Så har det varit länge oavsett konjunkturläge. Det finns många orsaker till detta men bristande samordning hos ansvariga myndigheter och ett för den enskilde personen krångligt och oflexibelt stödsystem är en viktig bidragande orsak.

I dag är ansvaret för att stödja personer med funktionsnedsättning i olika arbetsmarknadsrelaterade frågor uppdelat mellan Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. Uppdelningen mellan de två myndigheterna ställer till bekymmer. Den orsakar bl.a. skilda tolkningar av regelverken och olika behandling av samma person. Samarbetet mellan myndigheterna är i dag inte tillräckligt för att tillgodose och utveckla den enskildes rehabiliteringsmöjligheter eller för att underrätta för den enskilde personen.

Den nuvarande uppdelningen av ansvar mellan de båda myndigheterna gör att processen kring arbetstekniska hjälpmedel och arbetsplatsanpassning är orättvis, onödigt byråkratisk och komplicerad för den enskilde personen.

I Arbetsförmedlingens nationella samråd med företrädare för personer med olika funktionsnedsättningar har det förts fram att Försäkringskassan har haft svårt att bygga upp en fungerande organisation kring hjälpmedelshanteringen och att myndighetens kompetens på området har urholkats med tiden. Det är också vanligt att Försäkringskassan inte beviljar hjälpmedel som Arbetsförmedlingens utredning har rekommenderat. Försäkringskassan hänvisar också oftare till arbetsgivarnas ansvar och beviljar alltmer sällan de arbetsanpassningar som är nödvändiga för den enskildes möjlighet att arbeta.

Det ska räcka med att vända sig till en myndighet för att få de arbetshjälpmedel som man behöver. En myndighet ska ges det fulla ansvaret för alla arbetshjälpmedel. Ansvaret ska omfatta alla personer med funktionsnedsättning oavsett om personen har arbete, söker arbete eller är placerad i en arbetsmarknadspolitisk åtgärd. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Arbetsmarknaden för unga med behov av arbetshjälpmedel ser likadan ut som för andra unga; allt oftare är de jobb som erbjuds provanställningar eller

kortare visstidskontrakt. Förutom den generella otrygghet det innebär, kan dagens byråkratiska hantering av arbetshjälpmedel innebära att en kortare anställning hinner upphöra innan hjälpmedlet beviljats och finns på plats. Det är en helt ohållbar ordning. Det måste bli möjligt att bevilja personliga arbetshjälpmedel så att de kan finnas till hands när en anställning börjar. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vi menar att det också behöver avsättas mer medel till moderna och flexibla arbetshjälpmedel, vilket vi gör i vår budgetmotion 2011/12.Fi243.

Lönebidrag

Lönebidrag är avgörande för att skapa fler arbeten för personer som behöver särskilt stöd för att kvarstå på eller få ett fotfäste på arbetsmarknaden. Särskilt i nuvarande läge, med hög arbetslöshet, är det viktigt att investera i människors möjligheter att stanna kvar i arbete och säkerställa att de inte hamnar i utanförskap genom arbetslöshet. Möjligheten bör därför utökas för den som har en anställning och drabbas av en funktionsnedsättning att beviljas lönebidrag för att kunna stanna kvar på sin arbetsplats. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Det är ett hinder för många med funktionsnedsättningar som söker arbete att inte i förväg veta om man kommer att få lönebidrag eller inte. För att förhindra utnyttjande av personer med funktionsnedsättning är det dock viktigt att Arbetsförmedlingen har möjlighet att kontrollera arbetsgivarens seriositet, att villkoren är i enlighet med kollektivavtal och att arbetsmiljön är tillfredsställande.

Lönebidraget bör därför göras personligt, beviljas en person istället för en arbetsplats och beviljas för fyra år i taget. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Dessutom behöver taket för lönebidragsersättningen höjas. Löneutvecklingen har sedan länge sprungit ifrån taket på 16 700 kronor i månaden. Dels gör det arbetsgivare mer tveksamma till att anställa personer med lönebidrag, dels bidrar det till dålig löneutveckling för lönebidragsanställda. I vår budgetmotion 2011/12:Fi243 föreslår vi att lönebidragsstaket höjs med 2 000 kronor per månad i ett första steg. Det innebär att lön upp till 18 700 kronor får ligga till grund för bidraget. Samma takhöjning sker för skyddat arbete hos offentlig arbetsgivare (OSA), utvecklingsanställning och trygghetsanställning.

Samhall

Samhall AB fyller en viktig funktion för att erbjuda personer med funktionsnedsättningar meningsfullt arbete och egen försörjning. Samhall AB:s grundläggande och viktigaste uppdrag är att erbjuda arbete åt dem som har det allra svårast att hitta jobb på den reguljära arbetsmarknaden. Regeringen vill nu införa tillfälliga anställningar på Samhall AB för personer som utförsäkrats från sjukförsäkringen. Vi säger definitivt nej till visstidsanställningar på Sam-

Fel! Okänt namn på

hall. De som har det svårast på arbetsmarknaden ska kunna känna sig trygga i anställningen när de kommer till Samhall. Vi välkomnar däremot utökningen av antalet platser, men det ska vara tillsvidareanställningar.

Under senare tid har Samhalls uppdrag urvattnats och verksamheten i ökad utsträckning inriktats på marknadsmässig bemanningsverksamhet. De ökade kraven på produktivitet i Samhalls verksamheter riskerar därmed att slå ut de som har de allra största behoven av verksamheten. Samhalls avkastningskrav och inriktning måste därför ses över för att ge Samhall bättre förutsättningar att nå verksamhetens grundläggande och viktiga sociala mål. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Arbetskooperativ och övergångsanställningar

Personer med psykiska funktionsnedsättningar eller beroendeproblematik har det ofta särskilt svårt att finna en plats i arbetslivet. För personer med psykisk ohälsa eller beroendeproblematik kan arbete vara rehabiliterande i sig. Det kan dock vara svårt att prestera på topp från dag ett och alla dagar framöver. Det behövs stöd för att bli frisk. Sociala arbetskooperativ, t.ex. Basta, har bedrivit framgångsrikt arbete med detta.

Sociala arbetskooperativ har visat sig nå goda resultat med ökad livskvalitet för dem som deltagit i dem. Kostnaden är dessutom låg jämfört med traditionella behandlingsmetoder. Verksamhetsformen ger möjligheter för personer som annars har mycket små chanser att få anställning eller starta eget. De som deltar i kooperativen utför riktiga arbeten med riktigt ansvar. Kombinationen rehabilitering och arbete har visat sig effektiv.

Sociala arbetskooperativ kan utgöra ett bra alternativ för att skapa arbete även åt personer med andra funktionsnedsättningar. Möjligheten till direkt statligt stöd till sociala arbetskooperativ bör därför prövas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Det finns också andra verksamheter som visat sig fungera för att personer med psykiska funktionsnedsättningar ska kunna få in en fot på arbetsmarknaden t.ex. de så s.k. övergångsanställningarna som Fountain House arbetar med. För att fler ska kunna erbjudas möjlighet att delta i denna verksamhet behöver socialförsäkringarna bli flexiblare när det gäller arbetstider och möjligheten att pröva arbete eller studier utan att riskera att falla ur försörjningssystemet. Det måste finnas utrymme för att misslyckas både en och två gånger utan att riskera att falla ur trygghetssystemen. Arbetsförmedlingen bör ges i uppdrag att tillsammans med intresseorganisationer se över förutsättningarna för att teckna avtal med olika anordnare om s.k. övergångsanställningar där personer med psykiska funktionsnedsättningar kan få möjlighet att prova på att arbeta under trygga former. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 4 oktober 2011

Josefin Brink (V)

Ulla Andersson (V)

Christina Høj Larsen (V)

Jacob Johnson (V)

Rossana Dinamarca (V)

Wiwi-Anne Johansson (V)